

Nr 332.

Av herr Edström, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 101, med förslag till lag om rätten till arbetstagares uppfinningar.

I propositionen nr 101 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om rätten till arbetstagares uppfinningar. Visserligen har denna fråga för stora delar av det enskilda näringslivet redan reglerats avtalsvägen i vad avser till Svenska industritjänstemannaförbundet anslutna medlemmar, men behovet av en lagfäst ordning att användas i de fall särskilda avtal saknas torde vara uppenbart, inte minst med tanke på statens egen verksamhet. Mot införandet av en lagstiftning i dessa spörsmål är således intet att erinra.

Själva lagförslaget kan i stort sett tillstyrkas, helst som den föreslagna lagen icke skulle hindra de särskilda avtal eller speciella överenskommelser, vilka på grund av skiftande förhållanden helt naturligt även i fortsättningen torde komma att erfordras. Lagförslaget innehåller emellertid i tvenne avseenden stadganden, vilka böra ändras för att onödiga konflikter och skadeverkningar icke skola behöva uppstå, nämligen 4 § angående anmälningsplikten till arbetsgivare och 5 §, andra stycket, sista meningen angående arbetstagares rätt att söka patent.

Enligt 4 § har skyldigheten att till arbetsgivare anmäla gjord uppfinning inskränkts till sådan uppfinning, som faller inom arbetsgivarens verksamhetsområde. Det skulle därigenom — tvärt emot vad som för närvarande är avtalat mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Svenska industritjänstemannaförbundet — helt överlämnas åt den anställde att avgöra, huruvida uppfinningen är av sådant slag, att arbetsgivaren skall ha företrädesrätt (eventuellt uteslutande rätt) till densamma eller ej. De skäl mot en sådan ordning, som anförts under ärendets remissbehandling, bl. a. svårigheten för den anställde att helt i detalj känna arbetsgivarens verksamhetsområde, synas fullt bärande. Därutöver kan framhållas följande.

Frånvaron av anmälningsplikt beträffande uppfinning, som den anställde anser falla utanför arbetsgivarens område, kan dels innebära en otillbörlig frestelse för den anställde att för egen räkning utnyttja en i tjänsten gjord uppfinning, som rätteligen tillhör arbetsgivarens område, dels orsaka alldeles onödiga tvister, varförutom stor ekonomisk skada kan vållas det företag, det gäller. I tvister av detta slag skulle säkerligen alltid invändas från den anställde, att han inte *trott* uppfinningen falla inom arbetsgivarens verksamhetsområde, och ett objektivt fastställande av skäligheten i ett sådant missstag skulle bli mycket svårt. Såsom departementschefen redan framhållit, »ligger det i arbetstagarens eget intresse att anmäla en uppfinning, så snart någon som helst tvekan kan råda om huruvida densamma är fri eller faller inom arbetsgivarens område». Denna uppfattning bör komma till uttryck i

lagtexten genom att anmälningsskyldigheten får gälla varje uppfinning, som har samband med uppfinnarens anställning. Uppfinnarens eget skydd beträffande uppfinningar, som verkligen falla utanför arbetsgivarens verksamhetsområde, torde icke härigenom lida något intrång, då en detaljredogörelse för dylika uppfinningar givetvis icke behöver lämnas till arbetsgivaren.

Vad därefter angår stadgandet i 5 § i lagförslaget om uppfinnarens rätt att — sedan arbetsgivaren underrättats — söka patent å uppfinningen, må till en början erinras dels om vad under remissbehandlingen anförts mot ett sådant stadgande, dels om att även denna bestämmelse är helt motstridig det ovannämnda avtalet, som ger arbetsgivaren rätt att uteslutande bestämman, huruvida patentering skall ske eller ej av sådan uppfinning, som han äger disponera över. Denna avtalsbestämmelse har icke tillkommit utan skäl: det är nämligen numera synnerligen vanligt, ehuru det kan låta paradoxalt, att företagen för att bäst bevara en produktionshemlighet avsiktligt *underlåta* att söka patent på denna. Detta beror bl. a. på det svaga skydd mot snarlika efterapningar, som en uppfinning åtnjuter sedan den efter en patentansökan bekantgjorts, och framför allt måste man ständigt vara beredd på att en patentansökan lätt leder utländska konkurrenter på spåren. Svårigheten att patenträttsligt hindra dessa från utnyttjandet av en gjord uppfinning (som kanske endast är en liten detalj i ett större sammanhang) är ofta mycket stor.

Det skulle därför leda till svåra hinder för den svenska industriens möjligheter att hävda sig i utlandskonkurrensen, därest en — kanske just för uppfinnarverksamhet — anställd tjänsteman lämnades full frihet att själv söka patent på sina uppfinningar. Även med hänsyn till förhållandena mellan olika företag inom landet skulle detta i många fall vara direkt olämpligt. I lagförslaget bör därför den ändringen vidtagas, att arbetsgivaren får avgöra, huruvida patentering bör ske eller ej av uppfinning, som faller inom hans verksamhetsområde och som han önskar utnyttja. Att ge uppfinnaren rätt att i avvaktan på ett sådant avgörande själv söka patent och i förekommande fall låta arbetsgivaren återkalla ansökningen, såsom i propositionen ansetts möjligt, förefaller att vara en både olämplig och riskabel ordning. Särskilt orimligt bleve det, om detta skulle gälla även uppfinningar, som tillkommit under i 3 § första stycket angivna omständigheter, då ju i varje fall arbetsgivaren skall äga att helt förfoga över dessa.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 101 ville antaga det till densamma fogade lagförslaget med de ändringar, som i det ovanstående föreslagits.

Stockholm den 26 mars 1949.

Walter Edström.